

УДК 002.2(100):027.021(477.83-25)«18/19»

**ВИДАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ — СЕРЕДИНИ
ХХ ст. З ФОНДУ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ
БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНИКА:
ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ**

Оксана Береза

*завідувач сектору формування та каталогізації іншомовної
літератури ХІХ — середини ХХ ст. відділу обмінно-резервних фондів
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

Галина Мельник-Хоха

*провідний бібліотекар сектору формування та каталогізації іншомовної
літератури ХІХ — середини ХХ ст. відділу обмінно-резервних фондів
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11\(27\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11(27)-11)

Фонд сектору іншомовної літератури ХІХ — середини ХХ ст. відділу обмінно-резервних фондів ЛННБ України ім. В. Стефаника розглянуто за критеріями рідкісності та цінності. Досліджено й описано провенієнції, власницькі написи та штамп, які вказують на історію побутування і зберігання.

Опрацьовано і систематизовано тематичний зміст видань за галузевою ознакою. Проведено науково-бібліографічний опис і аналіз книжкового масиву пам'яток друку. Виділено мовну складову корпусу видань. Встановлено поодинокі примірники друкованих документів та прижиттєві видання і перевидання авторів, що не відображені у відкритих електронних джерелах. У процесі роботи з формування та розкриття фонду досліджено цікаві взірці культурної спадщини Галичини та зразки видань західноєвропейської літератури.

Ключові слова: видання, провенієнції, власницький знак, штамп, тематика, Галичина.

У секторі іншомовної літератури ХІХ — середини ХХ ст. Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника зберігаються видання західноєвропейської літератури, що вводяться

© Береза О., 2019

© Мельник-Хоха Г., 2019

до наукового обігу з фонду, який тривалий час зберігався у приміщенні колишнього костелу єзуїтів на вул. Театральній, 13 (сьогодні — Гарнізонний храм святих Апостолів Петра і Павла) у Львові.

Фонд іншомовних видань XIX — середини XX ст. довгий час був закритим і законсервованим. Цей період віддзеркалює великі та малі події, життя простих людей на фоні розвитку західноукраїнських земель у складі імперій на зламі століть. Через примхи історії у другій половині XX століття, враховуючи специфічний тематичний зміст, доступ до зібрань був закритий та надовго залишався пасивною частиною фонду Бібліотеки, а отже, був недоступним для читача, дослідника та навіть співробітників.

Сьогодні зазначену збірку друкованих видань активно вивчають і досліджують. Для опрацювання друкованих видань використовують загальну систему бібліотечно-бібліографічної інформації ЕК Aleph [2]. Основна увага при виконанні цього комплексу робіт спрямована на опрацювання та розкриття ретроспективних фондів Бібліотеки та введення їх у сучасний інформаційний простір як пам'яток національного культурного надбання, що підлягають довічному зберіганню.

Основна мета роботи — розкрити та репрезентувати фонд, прихований з ідеологічних міркувань. Така практика, включно зі знищенням друкованої літератури, що підлягала цензурі, мала системний характер у діяльності Бібліотеки у радянський період [1]. Дослідницька складова цієї роботи полягає, насамперед, у здійсненні наукового опису масиву друкованих видань Бібліотеки й аналізу пам'яток друку XIX — середини XX ст. Результатом її є відтворення шляхів формування фонду, його складу, що становить спільну сферу зацікавлень науковців, основу книгознавчих і загальногуманітарних досліджень низки бібліотечних наукових установ та інституцій.

У процесі опрацювання іншомовних видань XIX — середини XX ст. фонд організовували за критеріями рідкісності та цінності, а також за окремими колекціями.

З фонду друкованих документів іноземними мовами опрацьовано та виділено чотири літературні складові досліджуваного масиву, а саме: германська (німецька, австрійська) — близько 40%, польська — орієнтовно 30%, французька — приблизно 25% та

5% іншими мовами (латинська, грецька, італійська, чеська, англійська; деякі мови представлені поодинокими примірниками).

Видання презентують історію свого побутування наявністю штампів на титульних аркушах: «Українське Протиалкогольне Товариство “Відродження” Львів, Гродзціких, 4», «Протиалкогольний Кружок [при] Пласті у Рогатині», «Bibliot. Ossolin.» (Бібліотека Оссолінеуму), а також тематично розкривають релігійний і правничий зміст, а саме: римо-католицьке богослужіння, бревіарій, літургія, з історії Румунської Православної Церкви, захист прав дитини в Іспанії.

1. *Tabulæ directivæ pro Officio divino recitando et ss. Missæ Sacrificio celebrando. Leopoli: Ex Officina Instituti Ossoliniani, 1850. 105 s.: il., tabl.* (На титульному аркуші міститься штамп [Szafa G, Numer 657] та нотатки на звороті титульного аркуша).

2. *Úspěch amerického zákazu lihovin / napsal Rudolf Ulrich. V Praze: Nákladem Československého abstinentního svazu, 1923. 34, [1] s.* (На титульному аркуші штампи — «Українське Протиалкогольне Товариство “Відродження” Львів, Гродзціких, 4» (повторюється також на с. 3); «Українське Протиалкогольне Товариство “Відродження” у Львові»; «Протиалкогольний Кружок [при] Пласті у Рогатині»).

3. *Auner C. Câteva momente din începuturile Bisericei române. Blaj: Tipografia seminariului archid. Gr. Cat., 1902. 110, VI p.* (На титульному аркуші — штамп «Bibliot. Ossolin.»).

4. *Ley de protección á la infancia y reglamento de puericultura / Ministerio de la Gobernacion; Consejo Superior de Protección a la Infancia. Madrid: Imp. del Asilo de Huérfanos del S.C. de Jesús Juan Bravo, 1910. 44 p.*

Найбільшу зацікавленість викликають видання, які не представлені у відкритих електронних джерелах та електронних бібліотеках. З-поміж польськомовних видань, уведених до наукового обігу, віднайдені поодинокі, що відповідають цим критеріям, наприклад: кс. Матеуша Єжа, Альберта Бузенін-Мнішека, Леопольда Попеля, Асоціації польських залізничників. Представлені друковані видання містять колективні й особисті провенієнції з історією свого побутування — штампи: «Koło eucharystyczne, Alumn, Sem. Duch. Lac. Lwów», «Bibliot. Ossolin.», «Własność Tow. Druk. “Ognisko” we Lwowie», «Związek kolejarzy Polaków Galicyi-Szlązka

і Bukowiny Zarząd Główny, Kraków», а також дарчі та власницькі написи: автограф «Jan Witek», дарчий напис «Z życzliwością najleprzą ofjaruje autor» [Popiel, Leopold], автограф «J. Noworolski». Видання релігійного та правничого тематичного змісту: Євхаристія, дидактична література для молоді, земельне право та землеволодіння Галичини, Галичини та Лодомерії.

1. *Jeż M. Jak rozbudzać wśród młodzieży szkolnej cześć dla Przenajświętszego Sakramentu?. Warszawa: Druk Franciszka Czerwińskiego, 1909. 24 s.* (На титульному аркуші — автограф «Jan Witek»; штамп «Koło eucharystyczne, Alumn, Sem. Duch. Lwów»).

2. *Bużenin-Mniszek A. Towarzysz pancerny: (powieść z dawnych czasów). Lwów: Seyfarth i Czajkowski, 1901. 77, [2] s.* (На титульному аркуші — штампи «Bibliot. Ossolin.», «Własność Tow. Druk. "Ognisko" we Lwowie»).

3. *Ustawy i rozporządzenia o komasacyi gruntów rolnych, dzieleniu gruntów wspólnych i regulacyi odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu tudzież o wyłączeniu obcych gruntów (enklaw) z lasów i zaokrągleniu granic leśnych / zebrał i zestawil Leopold Popiel. Złoczów: Nakładem i drukiem Wilhelma Zukerkandla, 1903. vi, 424, [1] s.* (На титульному аркуші — дарчий напис автора «Z życzliwością najleprzą ofjaruje autor» [Popiel, Leopold]).

4. *Statut «Związku kolejarzy polaków». Kraków: nakładem «Związku kolejarzy Polaków», 1914. 57, [3] s., [16] fig.* (На титульному аркуші — штамп «Związek kolejarzy Polaków Galicyi-Szlązka i Bukowiny Zarząd Główny, Kraków» та власницький напис «J. Noworolski»).

Цікавою та малодослідженою постаттю, на наш погляд, є письменниця Барбара Луція Раутенстраухова (1798–1886). Прижиттєве видання віднайдене у секторі іншомовних видань XIX — середини XX ст. під криптонімом L***:

L*** [Rautenstrauchowa Łucja]. Ragana czyli Płochosć. T. 1. [W Warszawie: nakład i druk N. Glücksberga, 1830]. [2], II, 281 s.

Барбара Луція Раутенстраухова — літераторка, авторка романів і спогадів про подорожі по Європі, яскрава представниця свого часу, яка змушена була підписувати свої твори криптонімами та псевдонімами, власним талантом і розумом завойовувати місце у письменництві, яке тоді було, здебільшого, чоловічим.

Відомо, що Луція Раутенстраухова походила з Гедройців, була високоосвіченою, зналася особисто з такими відомими особами,

як імператор Наполеон, імператриця Жозефіна, Тадеуш Костюшко, Ігнатій Домейко та Адам Міцкевич. У літературних салонах Франції її представляли Віктору Гюго та Оноре де Бальзаку. Під впливом західноєвропейських літературних течій дебютувала зі своїми творами, прихованими під криптонімом L***: «Рагана, або легковажність» («Ragana, czyli płochość») (1830) та «Доля» («Przeznaczenie») (1831).

На особливу увагу заслуговують прижиттєві видання польських літераторів-прозаїків, поетів і публіцистів Януша Корчака, Генрика Сенкевича, Альберта Вільчинського, Люціана Семенського.

1. *Korczak J. Sława: opowieść / okładka i ilustracje J. Toma. Warszawa: Wydawnictwo J. Mortkowicza; G. Centnerszwer i S-ka; Kraków: S. A. Krzyżanowski, 1913. 87 s., [1] tabl.* (На звороті титульного аркуша — штамп «Biblioteka polska uczniów Gimnaz. 3 we Lwowie»).

2. *Sienkiewicz H. Niewola tatarska: urywki z kroniki szlacheckiej Aleksego Zdanoborskiego. Warszawa [ma. in.]: nakład Gebethnera i Wolffa, 1927. 57 s.*

3. *Sienkiewicz H. Dwie łąki. Warszawa: nakład Gebethnera i Wolffa; Kraków: G. Gebethner i Spółka, 1908. [4], 240 s.*

4. *Sienkiewicz H. Na jasnym brzegu: nowela. Warszawa: nakład Gebethnera i Wolffa; Kraków: G. Gebethner i Spółka, 1897. [4], 163 s.*

5. *Wilczyński, A. Woły robocze: obrazki z życia poczciwców (autora «Kłopotów starego komendanta»). Warszawa: Nakład Gebethnera i Wolffa, 1882. [4], 243 s.*

6. *Żywot Kazimierza Brodzińskiego / skreślił w powiastkach Lucian Siemieński. Kraków: Czcionkami drukarni Czasu, 1851. 120 s.*

Великим масивом у досліджуваному фонді представлені документи, що належать до періоду Австро-Угорської імперії та були надруковані, переважно, у Відні, а також у Лінці та Львові.

Зауважимо, що австрійський період (кінець XVIII — початок XX ст.) був особливо визначним для розвитку Львова. У цей час місто стає східною метрополією імперії. Стрімкий розвиток Львова цього періоду яскраво віддзеркалений архітектурою міста, розширенням і освоєнням нових територій, зафіксованим розвитком нових виробничих та економічних потужностей. Очевидно, що в цій атмосфері зростання і поступу відбулися також великі позитивні зміни в духовному та культурному житті міста. Незважаючи

на колоніальний та провінційний характер, невід'ємною матеріальною часткою цієї історичної спадщини є друковані видання. Якщо неокласична архітектура демонструє імперську потугу Габсбургів, то література репрезентує нам всю неоднозначність і багатогранність періоду розквіту, що передував руйнівним подіям Першої світової війни.

Тематика львівських видань широко представлена освітньою, дидактичною літературою та працями з методики викладання, а саме: практичними, методичними та навчальними посібниками німецької мови, критикою та аналізом німецької літератури, антологією німецької поезії XIX ст., а також збірниками Університету Франца I (Львів).

1. *Wohlfel K. Anleitung den Kindern das deutsche Rechtsprechen und Rechtschreiben am fasslichsten bezubringen. Lemberg: Gedruckt bei Joseph Joh. Piller, 1817. 115 s.* (На титульному аркуші — штамп «Бібліотека о.о. Василян, Крехів», на звороті титульного аркуша — екслібрис «Бібліотека оо. Василян у Крехові», на авантадулі — власницькі написи «Daniel Gaberski. Jahr 1823»).

2. *Rosenthal L. Leitfaden zum Unterricht in der Deutschen Sprachlehre. Lemberg: Im Selbstverlag des Verfassers, 1865. XII, 204 s.* (На титульному аркуші — штамп «Biblioteka Gimnazyum Franciszka Józefa we Lwowie»).

3. *Heller S. Kurzer Abriss der deutschen Literaturgeschichte als Repetitorium und zum Selbstunterricht. Lemberg: S. Köhler, 1900. V, [I], 106 s.* (На титульному аркуші — штампи «Бібліотека о.о. Василян, Крехів» (повторюється також на авантадулі) та «Gubrynowicz & Schmidt księgarnia we Lwowie»).

4. *Polenlieder deutscher Dichter. Lemberg: Bernard Poloniecki, 1915. 32 s.*

5. *Taschenbuch der Wieland Sr. k. k. apostolischen Majestät Franz I. allerhöchsten Namen führenden Universität zu Lemberg, für das Jahr 1836: Mit hoher Präsidial — Bewilligung vom 14. November 1832 Jahr 9893 / herausgegeben von Johann Michael Retzbach, k. k. Pedell an derselben Universität. Lemberg: Gedruckt bei Joseph Schnazder, [1836]. 96 s.* (На звороті титульного аркуша — штамп «Gwalbert Pawlikowski»).

6. *[Steindachmer Fr.]. Lithografische Steine von Siekierzyn in Galizien. Lemberg: Im Verlage der Verwaltung der Steinbrüche in Siekierzyn, 1894. 14 s.*

Корпус видань австрійського періоду різноплановий та широко представлений у книгозбірні друкованими матеріалами політичного, правового та юридичного (нормативні документи) змісту, інструктивного матеріалу з організації роботи транспорту, пошти та військової справи.

7. *Beschreibung des l. ü. Trainwagens, des Einheits-Sielen-u. Behelfs-Sielengeschirrs: Mit 9 Figurentafeln / K. u. k. Militärkomando Lemberg. [Lemberg: s.n., 1917]. 43 s.: tabl. + [9] Bl. Tfl., [1] Bl. dod.* (На звороті обкладинки — штамп «Biblioteka wojskowa D. O. G. Lwów»; на обкладинці — бібліотечна марка «Bibljoteka wojskowa D. O. G. Lwów»).

8. *Die ruthenische Massendeputation in Wien: (Bericht des ruthenischen Deputationscomités). Lemberg: B. Nahirnyj, 1895. 52 s.* (На обкладинці — штамп «Иванъ Ем. Левицкій»).

9. *Das Postbuch für das Jahr 1859. Lemberg: Gedruckt bei Kornel Piller, [1858]. 31 s. : tabl.* (На титульному аркуші — штамп «Biblioteka Poturzycka J. W. D.»).

10. *Das Postbüchel für's Jahr 1841: Den verehrungswürdigen Gönnern in Unterthänigkeit dargbracht von den Briestragern des k. k. Ober-Postamts in Lemberg. Lemberg: Gedruckt bei Peter Piller, 1841. 22 s.* (На звороті титульного аркуша — штамп «Бібліотека Відділу Ін-ту Історії АН, м. Львів»).

11. *Hirsch R. Franz Graf Stadion. Wien: Eduard Hugel, 1861. XII, 122, [1] s.* (На титульному аркуші — автограф «о. Клим Сарницький ЧСВВ» і штамп «Бібліотека Монастиря оо. Василіян у Львові»).

12. *[Andrian-Werburg, V. F.]. Oesterreich und dessen Zukunft. Hamburg: Hoffmann und Campe, 1843. VI, 208 s.: tabl.* (На титульному аркуші — штамп «Книгозбірня “Студіон” у Львові»).

13. *Pensch R. Das Gesetz vom 25. October 1896 betreffend die directen Personalsteuern, sammt den noch weiterhin geltenden einschlägigen Gesetzen und Verordnungen : Mit Benützung der Gesetzesmaterialien erläutert und mit einem Inhaltsverzeichnisse sowie einem alphabetischen Sachregister versehen. Wien: Moritz Perles, 1897. [3], III, [1], 256 s.* (На титульному аркуші — власницький напис «Własność Sajewicza [...]»).

14. *Die Civil- und Militär- Jurisdictionsnorm: die allgemeine Gerichts- und Concursordnung; die besonderen Arten des Verfahrens in Streitsachen; die Geschäftsordnung für die Gerichtsstellen sammt*

allen ergänzenden und erläuternden Verordnungen. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1862. XII, 427 s. (На титульному аркуші — власницький напис «A. Lyszkowski»).

15. *Vorschrift für die Erstattung von Anzeigen über Unfälle und außergewöhnliche Ereignisse im Betrieb der Haupt- und Lokalbahnen und für die Erhebung des Tatbestands; Gültig vom 1. Oktober 1906. Wien: k. k. österr. Staatsbahnen, 1906. 26 s., [12] Bl. Ill., [1] Bl.* (На титульному аркуші — власницький напис «Володимир Боберський»).

У великій кількості представлена релігійна і теологічна література, зокрема прижиттєві видання. На багатьох з них знаходимо провенієнції, що вказують на те, кому належали конкретні друковані документи, наприклад, штамп із приватної бібліотеки першого ректора Львівського університету, професора Йозефа Мауса.

16. *Politische Verfassung der deutschen Schulen in den kaiserl. königl. deutschen Erbstaaten. Wien: Im Verlagsgewölbe der deutschen Schulanstalt bey St. Anna in der Johannis-Gasse, 1807. [18], 347, [12] s., [9] Bl. tabl.* (На титульному аркуші — власницький напис «Zdzislaw Brunicki» та штамп «Z księgozbioru Józefa Maussa»).

17. *Storchenau S. Der Glaube des Christen, wie er sein soll : Ein philosophisch-theologisch-moralisch-praktisches Werk. Wien: A. Doll, 1805. [7], 296 s. : Ill.* (На титульному аркуші — штамп «Бібліотека Монастиря оо. Василіян у Львові»).

18. *Grunwald M. Beruria: Gebete und Andachten für jüdische Frauen und Mädchen. Wien: J. Schlesinger, 1913. [4], 339 s.* (На титульному аркуші — штамп «Vorstand des Kaiser Franz Josef Jubiläumstempel für den X. Wiener Gemeindebezirk»).

19. *Salten F. Der Schrei der Liebe: Novelle. Umschlag von Richard Lux. Wien; Leipzig: Wiener Verlag, 1905. 141 s.*

20. *Peitl J. Methodenbuch oder Anleitung zur zweckmäßigen Führung des Lehramtes für Lehrer in Trivial- und Hauptschulen. Wien: k. k. Schulbücher-Verschleiß-Administration bey St. Anna in der Johannis-Gasse, 1827. [2], 354 s.* (На титульному аркуші — власницький напис «Lewicki Hieronym (Левіцкі Ієронимъ)»).

21. *Großes Lesebuch für die deutschen Normal- und Hauptschulen in den kaiserl. königl. Staaten. Wien: k. k. Schulbücher-Verschleiß-Administration bei St. Anna in der Johannis-Gasse, 1840. 172 s.* (На титульному аркуші — штамп «Pawlikowski, Gwalbert»).

22. *Chimani L. Sitten- und Naturgemälde aus dem Österreichischen Kaiserstaate: ein belehrendes und unterhaltendes Lesebuch für die vaterländische Jugend. Wien: A. Pichler's, 1837. 236, [1] s., [1] Bl. Ill.*

Також при роботі з фондом встановлено поодинокі примірники друкованих документів, що не представлені у відкритих джерелах, електронних зведених каталогах бібліотек WorldCat і The European Library. Видання містять провенієнції з історією свого побутування: екслібриси «W. Daehn», «Biblioteka wojskowa D. O. Gen. Lwów», штамп: Бібліотека монастиря оо. Василян в Жовкві (Монастирь о.о. Василянъ въ Жолквѣ), «Stanisłai Szurek, Ex Libris», «K. und K. Trainregiment No. 3.», «Biblioteka wojskowa D. O. G. Lwów», «Бібліотека оо. Василян у Львові», «Biblioteka Departamentu Weterynaryjnego C. K. Namiestnictwa», «Biblјoteka Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego», а також автографи: «Catharina Borchet im 16 December 1827», «Ex Libris Eduardi Ustyanowicz».

1. *Fischer F. F. Höchste Verwerthung der Kartoffeln bestehend in einem Brau-Verfahren, aus den Kartoffeln ein gesundes, kräftiges, wohl-schmeckendes Bier darstellen zu können und in einem rein rationellen Einmisch-Verfahren der Kartoffeln, um stets den grötztmöglichen Spiritus-Ertrag, welchen solche zu liefern fähig, zu erlangen. Leipzig: Baumgärtner's Buchhandlung, 1842. [4], 114 s. + [1] Bl. tabl.* (На звороті обкладинки — екслібрис «W. Daehn»).

2. *Lösch, C.M. Erzählungen aus der christlichen Kirchengeschichte für die katholische Jugend. Wien: [s.n.], 1800. [6], 106 s., [1] Bl. Ill.* (На титульному аркуші — автограф «Catharina Borchet im 16 December 1827», штамп «Бібліотека монастиря оо. Василян в Жовкві (Монастирь о.о. Василянъ въ Жолквѣ)», на обкладинці — екслібрис «Бібліотека монастиря оо. Василян в Жовкві»).

3. *St. Corona bei Kirchberg am Wechsel: Ein Wallfahrtsbüchlein: mit einem Anhang von Gebeten und biedern zu Ehren der hl. Corona und einer neuntägigen Andacht. Wien: Im Verlage des II. St. Corona-Vereines, 1907. 52 s.* (На титульному аркуші — штамп «Stanisłai Szurek, Ex Libris»).

4. *Anleitung für die Instandhaltung und Behandlung des Repetier-Carabiners M. 90. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1899. 49, 6 s., [13] s. Anh.* (На титульному аркуші — штамп K. und K. Trainregiment No. 3, на звороті титульного аркуша — штамп «Biblioteka wojskowa D. O. G. Lwów». На звороті обкладинки —

екслібрис «Bibliothek wojskowa D. O. Gen. Lwów», на обкладинці — бібліотечна марка «Bibljoeteka wojskowa D. O. G. Lwów»).

5. *Vorschrift über den Tabak-Verschleiß im Grossen und Kleinen. Wien: Druck der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1878. 52 s.: tabl.* (Містить провенієнції на титульному аркуші й на першій сторінці, а також бібліотечну марку на обкладинці).

6. *[Steindachmer Fr.]. Lithografische Steine von Siekierczyn in Galizien. Lemberg: Im Verlage der Verwaltung der Steinbrüche in Siekierczyn, 1894. 14 s.* (Автор встановлений на основі публікації у «Записках Наукового Товариства імени Шевченка» (Мюнхен, 1948. Т. 158. С. 116).

7. *Sarchi. Theoretisch-practische Italienische Sprachlehre für Deutsche. Wien: M.A. Schmidt, 1805. VI, [8], 511 s.* (На обкладинці штамп — «Бібліотека оо. Василян у Львові»; на титульному аркуші — власницький напис «Ex Libris Eduardi Ustyanowicz»).

8. *Sorgo J. Über die Arten der Tuberkuloseinfektion. Wien: Selbstverlag des Vereines zur Verbreitung naturwissenschaftlicher Kenntnisse, 1904. 40 s.* (На титульному аркуші — штамп «Bibliothek Departamentu Weterynaryjnego С. К. Namiestnictwa»; на обкладинці — «Bibljoeteka Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego»).

9. *Die Kameliendame: Roman nach dem Französischen / des Alexander Dumas Sohn. Berlin: Druck und Verlag E. Bartels, [1900]. 96 p.*

Окремим напрямом фахового зацікавлення стали віднайдені книги авторів, які народилися чи мешкали в Галичині й Буковині ще в часи Габсбурзької монархії і чиї твори мали значний резонанс у тодішній Австрії. У цій частині ми виокремили прижиттєві твори Йозефа Рота.

У фонді сектору іншомовних видань ХІХ — середини ХХ ст. є видання *Roth J. Rechts und links: Roman. Berlin: Gustav Kiepenheuer, 1929. 370 s.* (На титульному аркуші — штамп «Бібліотека Міжобласного Комітету Профспілки Робітників Поліграфічної Промисловості Західних Областей УРСР, Львів»).

Відомо, що Йозеф Рот (*Moses Joseph Roth 1894–1939*), австрійський письменник та журналіст єврейського походження, автор знаменитих романів, співець габсбурзької ідилії, народився та зростав у галицькому містечку Броди тодішньої Австро-Угорської імперії (нині Львівська область). Навчаючись у гімназії ім. кронпринца Рудольфа, захопився літературою та поезією Генріха Гейне.

Згодом навчався у Львівському та Віденському університетах, де розкрив свій талант молодого філолога-германіста та почав друкуватися у віденських і берлінських періодичних виданнях. Перший роман Рота «Павутина» вийшов у виданні «Робітнича газета» («*Arbeiter-Zeitung*») у 1923 р. Окремою сторінкою у творчості Йозефа Рота стали твори, написані після подорожі Галичиною (триптих «Мандрівка Галичиною»: «Люди й ландшафти», «Львів, місто», «Каліки», 1924 р.).

Фонд Бібліотеки містить такі видання Й. Рота:

1. *Roth J. Marsz Radetzky'ego. T. 2 / z upoważnienia autora przełożył Wanda Kragen. Warszawa: Biblioteka Tygodnika Ilustrowanego, 1934. 212, [12] s.* (На титульному аркуші — штамп «Wypożyczalnia książek we Lwowie ul. Badenich 9»).

2. *Roth J. Hiob: Roman eines einfachen Mannes. Berlin: Gustaw Kiepenheuer, 1930. 299, [1] s.* (На титульному аркуші — штамп «Бібліотека Міжобласного Комітету Профспілки Робітників Поліграфічної Промисловості Західних Областей УРСР, Львів»; штамп «“Alfa” wypożyczalnia książek, Lwów» (погашено); на звороті обкладинки — екслібрис «Wypożyczalnia książek “Alfa” Lwów, pl. Marjacki 7»).

3. *Roth J. Der Antichrist. Amsterdam: Allert de Lange, 1934. 248 s.*

4. *Roth J. Die Rebellion: Ein Roman. Berlin: Die Schmiede, 1924. 138 s.* (На титульному аркуші — штамп «Бібліотека Профспілки Поліграфістів, Львів»; штамп «Wypożyczalnia książek “Vita” Lwów Pasaż Hausmana»).

Корпус франкомовних видань збірки охоплює XIX — середину XX ст. Найдавніше друковане видання французькою мовою датоване 1801 роком.

Опрацьовані франкомовні видання фонду розкривають художній, історичний, релігійний, теологічний, юридичний, географічний і краєзнавчий тематичний зміст. Тут зберігаються друковані документи з астрономії, математики, фізики, хімії, мовознавства. Збірка свідчить про велику популярність і зацікавленість тогочасної еліти регіону французькою мовою та культурою XIX — середини XX ст.

На особливу увагу заслуговують примірники прижиттєвих видань і перевидань французьких авторів: Олександра Дюма, Еміля Золя, Жуля Верна, Фердинанда Брюнетьєра та ін. Деякі з наведених друкованих документів досі не були представлені в каталозі та були недоступні читачам Бібліотеки.

1. *Barbé B. Tiphaine / avec une préface par Alexandre Dumas fils. Paris: Calmann-Lévy, 1880. [4], VII, [1], 103 p.* (Оригінальне прижиттєве видання з передмовою Олександра Дюма).

2. *Dumas A. Teresa: drame. Bruxelles: Meline, Cans et compagnie, 1838. 292 p.*

3. *Zola É. La curée. Septième édition. Paris: G. Charpentier, 1877. 350 p.* (На титульному аркуші — штамп «Czytelnia K. Wild Leihbibliothek»).

4. *Zola É. Nana. 18. édition. Paris: Charpentier, 1880. — [4], 524 p.* (На авантитулі — нерозбірливий власницький напис).

5. *Zola É. La bête humaine. 65. mille. Paris: Charpentier, 1890. [4], 415 p.* (На титульному аркуші — штамп «Biblioteka Krystynopol»; на авантитулі — «Biblioteka Krystynopolska» та нерозбірливий власницький напис; на корінці – бібліотечна марка).

6. *Verne J. Voyage au centre de la terre. 12. édition. Paris: J. Hetzel, [1873]. [4], 352 p.* (Титульний аркуш містить штамп — «G. Czartoryski Weinhaus»).

7. *Verne J. L'Étoile du Sud: le pays des diamants. Paris: J. Hetzel, [1884]. [4], 336, [1] p.* (На титульному аркуші й авантитулі — штамп «Національний музей»).

8. *Brunetière F. Études critiques sur l'histoire de la littérature française. Cinquième série. 2. édition. Paris: Hachette, 1896. [4], 299, [3], 12 p.* (Титульний аркуш містить штамп «Biblioteka C. K. Wyż. szkoły realnej we Lwowie»).

9. *Brunetière F. Les raisons actuelles de croire: Discours prononcé à Lille le 18 novembre 1900 pour la clôture du 27me Congrès des Catholiques du Nord. Paris: Librairie B. Bloud, 1902. 63 p.* (Штамп «Bibliot. Ossolin.»).

10. *Brunetière F. Les motifs d'espérer: discours prononcé à Lyon le 24 novembre 1901. Paris: Bloud & Cie, 1909. 62 p.* (На титульному аркуші конгрєвне тиснення штампа «Josephus Teodorowicz Archiepiscopus Rit. Arm. Catr. Leopoliensis.», на авантитулі — штамп «Biblioteka Arcybiskupa Teodorowicza»).

З названих авторів привертає увагу постать відомого французького письменника Фердинанда Брюнетєра (1849–1906), який увійшов у європейську літературу як критик, теоретик літератури та історик.

Фердинанд Брюнетьер був редактором літературного журналу «Ревю де Монд». У своїй літературній діяльності Брюнетьер розвивав основні принципи позитивізму, намагався перенести на історію літератури метод природничих наук, зокрема теорію Чарльза Дарвіна («Еволюція жанрів в історії літератури», 1890). У своїх естетичних позиціях Брюнетьер був прихильником класицизму, а згодом перейшов на відверто ідеалістичні позиції, пояснюючи літературний процес впливом одного твору на інший і вбачаючи в художніх прагненнях творчої особистості головну причину зміни літературних напрямів та естетичних смаків: «Критичні дослідження з історії французької літератури» (1896), «Посібник з історії французької літератури» (1898), «Історія французької літератури класичного періоду» (1904).

Таким чином, при роботі з досліджуваним масивом друкованих документів ХІХ — середини ХХ ст. ми виявили численні книжкові знахідки та встановили цікаві взірці літературної спадщини Східної та Західної Європи, зокрема Галичини. Розкриття фонду іншомовної літератури ХІХ — середини ХХ ст. як зразка західної і східноєвропейської книги має величезну суспільну вагу та відкриває значний пласт різноманітної інформації, дослідження та аналіз якої, беззаперечно, буде цікавим і пізнавальним для фахівців книгознавчих спеціальностей.

1. *Кусий Л.* Відділ спецфондів Львівської наукової бібліотеки АН УРСР (1945–1953) // *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника*: [зб. наук. праць]. Львів, 2008. Вип. 1 (16). С. 399-425.
2. *Мелешко Н.* Розвиток Відділення [«Наукова каталогізація фондів та організація системи каталогів»] на сучасному етапі // *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*: зб. наук. праць. Львів, 2010. Вип. 2 (18). С.150-156.

References

1. Kusyi L. (2008). Viddil spetsfondiv Lvivskoi naukovoï biblioteky AN URSR (1945–1953), *Zapysky Lvivskoi Naukovoï Biblioteky im. V. Stefanyka*: [zb. nauk. prats]. Lviv, vyp. 1 (16), pp. 399-425. (in Ukr.).
2. Meleshko N. (2010). Rozvytok Viddilennia [«Naukova katalohizatsiia fondiv ta orhanizatsiia systemy katalohiv»] na suchasnomu etapi, *Zapysky Lvivskoi Natsionalnoi Naukovoï Biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats. Lviv, vyp. 2 (18), pp. 150-156. (in Ukr.).

Oksana Bereza, Head of formations and cataloging sector of foreign-language literature of XIX — middle of XX centuries of exchange-reserve department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Halyna Melnyk-Khokha, Leading librarian of formations and cataloging sector of foreign-language literature of XIX — middle of XX centuries of exchange-reserve department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Publication of foreign-language literature of XIX-middle of XX centuries of the fund of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv: characteristics and preview

The main task of the work is to characterize the array of foreign-language literature of XIX — middle of XX centuries of the funds of the Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine. The foreign-language fund's research includes a general analysis of the printed documents, establishing a history of existence and preserving the units of the collection, as well as the revealing of provenances and proprietary inscriptions that appear on editions.

The fund of the sector of foreign-language literature of XIX — middle of XX centuries is analyzed on the basis of rarity and value criteria. The linguistic components of the corpus of publications are highlighted: Polish-language literature — about 30%, literature in German — about 40%, literature in French — about 25% and 5% in other languages.

The work on printed documents explores and describes provenances and proprietary inscriptions that indicate the history of existence and preservation. Due to the work with printed documents, membership of private libraries and book collections, libraries of educational establishments of different levels of subordination, public libraries, reading rooms as well as membership of religious, social and political, military organizations was established.

Thematic content of publications is elaborated according to the branch and printed documents on astronomy, mathematics, physics, chemistry, linguistics as well as on religious, local, legal, juridical (normative documents), didactic and military literature are allocated. Fine literature, as a rule, is represented by lifetime editions and republications.

When working with the fund, there are single copies of printed documents that are not displayed in open electronic sources.

Thus, in the process of work on the formation and revealing of the fund, interesting patterns of Halychyna's cultural heritage and samples of Western European literature were explored. Scientific and bibliographic description and analysis of the book array that have been conducted will become a common source of library and book research.

Keywords: *publication, provenances, proprietary inscriptions, stamp, theme, Halychyna.*